

MARCUS ULPIUS TRAIANUS

98-117

**DERS NOTLARI VE GÖRSELLER
SADECE EĞİTİM AMAÇLI
KULLANILMIŞTIR
Doç. Dr. Davut KAPLAN**

MARCUS ULPIUS TRAIANUS'un PORTRE VE PORTRE YONTULARI

DERS NOTLARINDA GÖRSELLER
SADECE EĞİTİM AMAÇLI
KULLANILMIŞTIR
Doç. Dr. Davut KARAHAN

*Traianus'un Portreleri:

-45 yaşında iktidara ulaştığı için portrelerinde ebedi bir orta yaşlılık görünümünü tercih etmiştir.

-Portrelerinde mesafeli bir hava, soğukluk ve uzaklık vardır.

-İfadesiz hatları ile Julio-Cladiuslar dönemi portre geleneğine geri dönmüştür.

-Yüz çizgileri basitleştirilmiştir.

-Yüzünde dışa karşı alaycı bir ifade ve iktidar isteği vardır.

-Traianus'un portrelerini birkaç tipe ayırmak mümkündür.

*Fakat tipler arasındaki ayrımlar çok incedir, saçların alın, ense ve şakıklar üzerinde değişik düzenlenmeleri ile ayrılmaktadırlar.

Traianus

*Traianus'un Sikke Tasvirleri:

-Portreleri önce sikkeler üzerinde görülür.

-Sikkeler ticaretin her alanında kullanılır.

*Böylece hanedan üyeleri ve seçkin tabaka dışında halk ve askerlerin imparatoru tanıma imkanı doğar.

-Askerler sivil imparatorların yanında zırhlı giysileriyle de tanılırlar.

-İmparatorların portre yontuları halka açık yerlere dikilir ve halka tanıtılmış olurdu.

-Bu tür propaganda amaçlı yontu ve kabartmalar genelde halka açık yerlerde, zafer konu ve şenlikleriyle bağlantılı olarak şehre giriş kapıları ve zafer takları önüne ve şehirlerarası yollar üzerinde dikilirdi.

*Meydanlarda genelde at üzerinde ya başatlı bir komutan ya da halkı selamlayan bir sivil otorite olarak halka gösterilmekteydi (Augustus'un Atina, Marcus Aurelius'un Roma'daki yontuları gibi).

Traian Portreli sikke

Traian Portreli sikke

*Traianus'un Portre ve Portre Yontuları:

-Traianus'un çok sayıda portre ve portre yontusu ele geçmiştir.

-İmparator, Traian forumu merkezinde kolosal boyutlarda, at üzerinde, tunika ve paludamentumlu süvari olarak yer alır.

-Antik kaynaklara göre, Traian bu forumdaki yontusunda sağ elinde mızrak, sol elinde ise küçük *Victoria*'yı taşır.

-Forum'da süvari yontusu dışında çok sayıda yontu ve yontu gurubu yer alır:

Ör. Traian sütunu savaş kabartmaları, Basilika Ulpia önünde de (girışte) *quadriga* üzerinde duran Traian yontusundan bahsedilmektedir.

-Traian sütunu üzerinde de yontusu yer almaktadır.

*İmparatorun zıhlı yontuları ile süvari olarak yapılan yontuları "*virtus*"unun (askeri güç ve dehası) yansıması olarak ifade edilmiştir. (Ayrıca savaş sonucu kazanılan zaferin de ifadesidir).

Traian Sütunu.
genel

*Traianus'un Leiden ve Kopenhag Portre Yontuları:

-Normal ölçüler üzerinde zırlı yontulardır.

-Göğüs zırhı üzerinde karşılıklı birer ön ayaklarını kaldırmış grifonlar ve aralarında zengin süslemeli ayaklı kandil (şamdan) yer almaktadır.

-Tasvir, mitolojik bir savaş olan *arimaspenlerin*, grifonlara karşı mücadelesini içerir.

-İmparator bu zırlı yontularda sol omuza atılmış ve sol kol tarafından taşınan bir *paludamentum* (general pelerini) taşımaktadır.

Traian Zırlı Portre Yontusu
(Kopenhag)

Traian Zırlı Portre Yontusu
(Leiden)

DERS NOTLARI VE GÖRSELLER SADECE EĞİTİM AMAÇLI KULLANILMIŞTIR Doç. Dr. Davut Kaplan

*Traianus'un Vatikan ve Roma Portre Büst Yontuları:

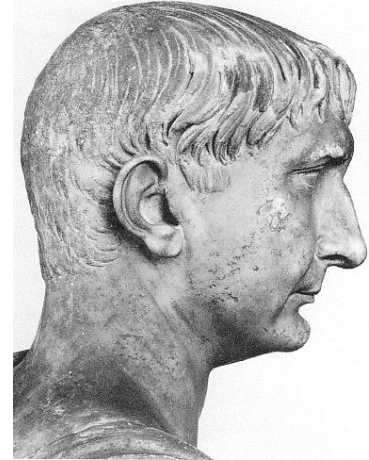
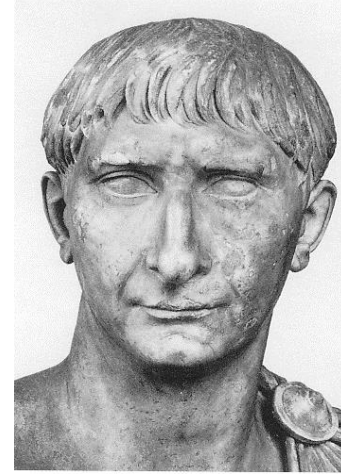
- İmparatorun ele geçen bazı büstlerinde yine askeri kişiliği konu edilmiş olmalıdır.
- Sol omuz üzerindeki paludamentum yanı sıra çıplak göğüs üzerine yerleştirilmiş kılıç taşıma kayışı bu ifadeyi açıklar.

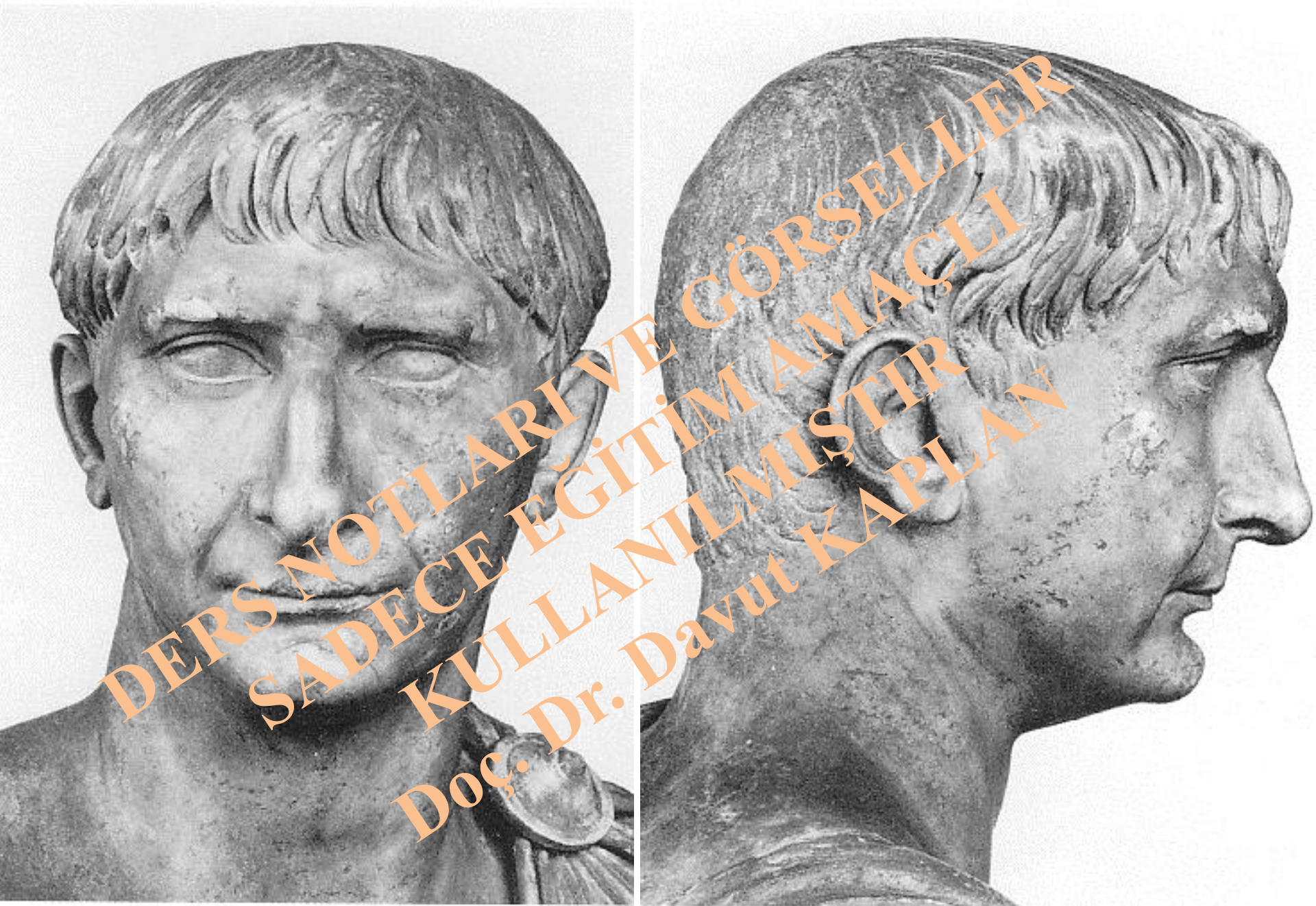

Traian Portresi (Vatikan)

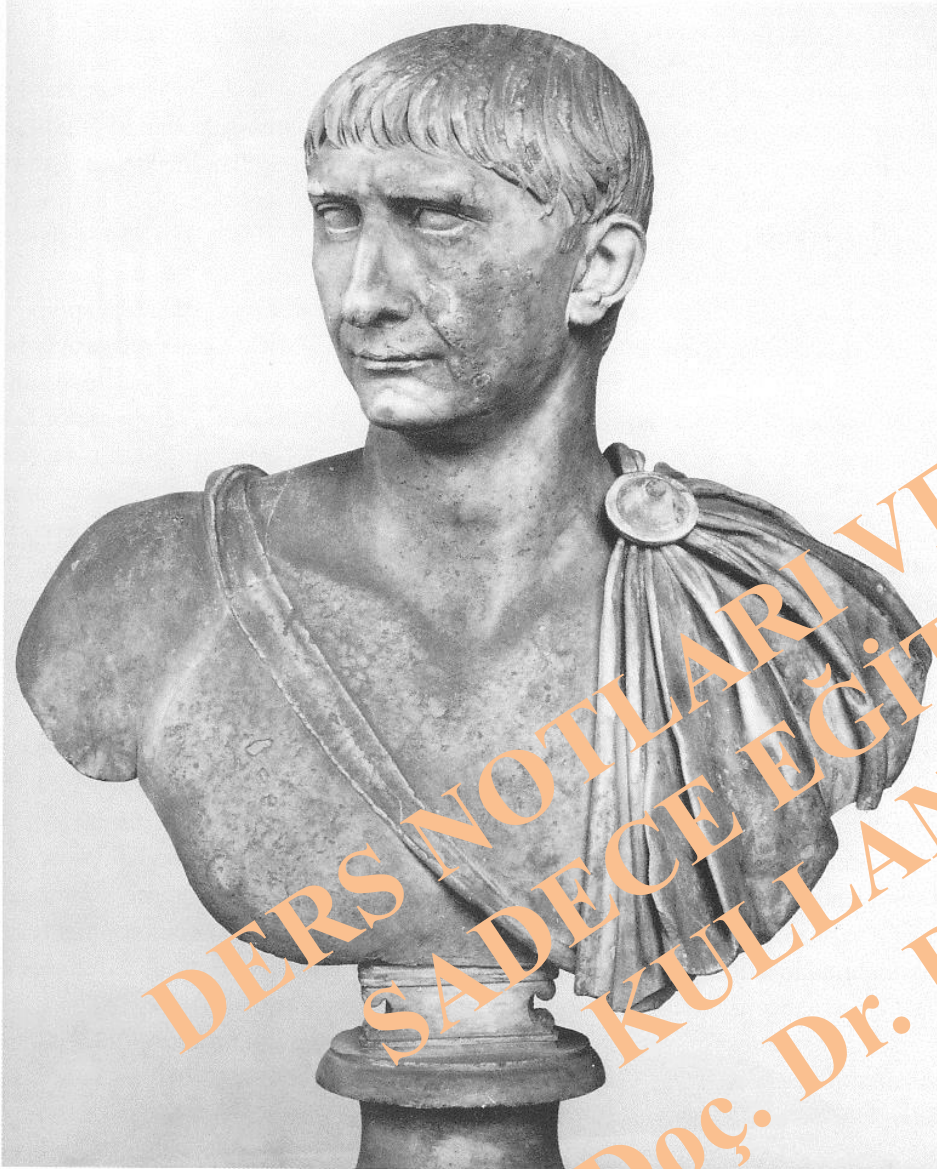
Traian Portresi (Roma)

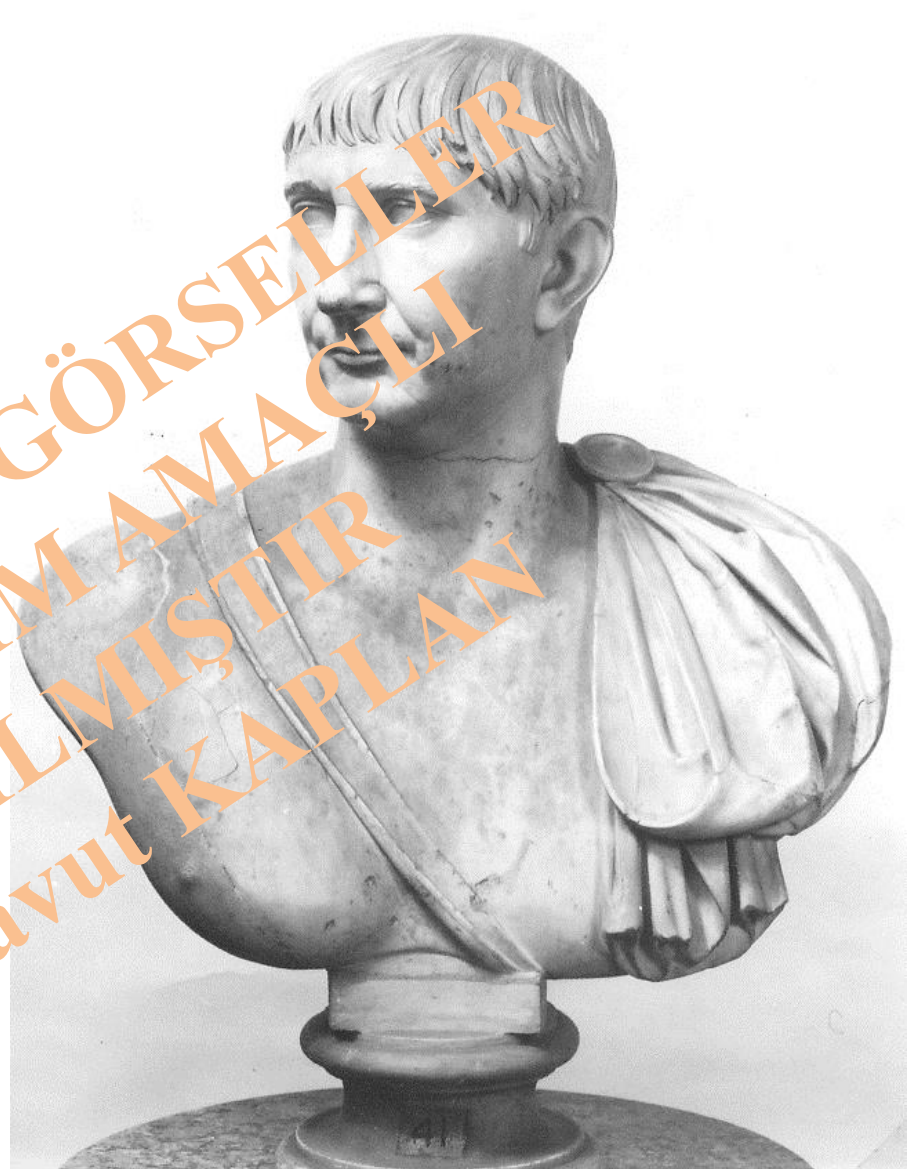

Traian Portresi (Roma)

Traian Portresi (Roma)

Traian Portresi (Vatikan)

DERS NOTLARI VE GÖRSELLER
SADECE EĞİTİM AMAÇLI
KULLANILMIŞTIR
Doç. Dr. Davut KAPLAN

*Traianus'un Kopenhag Portre Yontusu:

-Çıplak gövde üzerine, yine sol omza atılan paludamentum da eski Yunan geleneğinden gelen *heros* kültürü vurgulanmıştır.

-Tanrı Hermes betimlemelerinin etkisiyle yüceltilerek tanrısallık kazandırılmıştır.

*Aslan postu veya *aegis* ilaveleriyle imparator yine değişik ilave ve atribülerle tanrılaştırılmıştır.

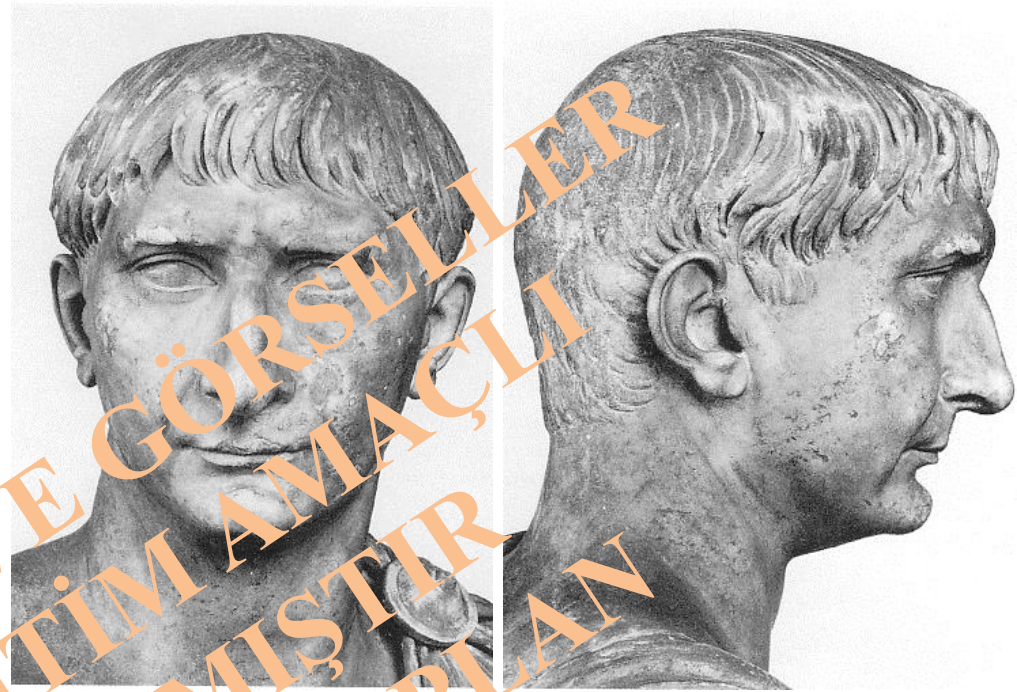
Traian Portre
(Kopenhag)

Yontusu

DERS NOTLARI VE GÖRSELLER
SADECE EĞİTİM AMAÇLI
KULLANILMIŞTIR
Doç. Dr. Davut KAPLAN

*İmparator Traian Yontularının Belirleyici Özellikleri:

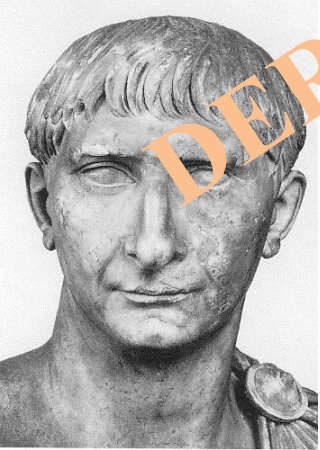
- Yazılı ve portreli sikkeleri (diğerlerinde olduğu gibi) tanımlamada önemlidir.
- Kabartma tasvirleri de fizyonomiyi açısından yardımcıdır.
- Traian'ın portre özellikleri başka şahıslarla karıştırılmayacak kadar nettir.
- İmparator tüm yönleriyle ve gerçekçi fizyonomisiyle portrelenmiştir.
- Traian, Flaviuslar imparatorları gibi kilolu değildir.
- Traian, uzun boylu ve atletik bir fiziğe sahiptir.
- Yüz hatları belirgin ve iyice vurgulanmıştır (Gözler derindedir.).
- Orbita' doğrun ve taşındır.
- Burun düz, *naso-labial* deri kırışıklığı derin ve kuvvetli, üst dudak ile burun aası oldukça geniştir.
- Üst dudak, ince alt dudak üzerine öne taşındır (Bu nedenle alt dudak ve çene profili biraz geridedir).

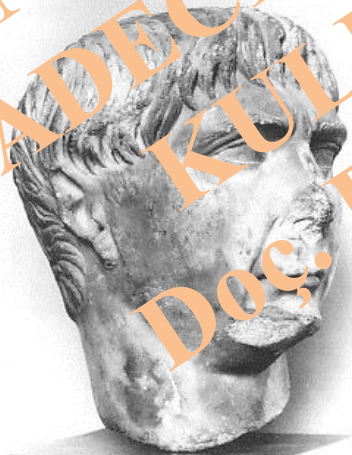
Traian Portresi (Roma)

*Traianus'un Saç Stili:

- Tüm portrelerinde saç ve sakal modası oldukça basittir ve sadedir.
- Saç hemen hemen hiç değişmeyen bir görünüme sahiptir.
- Uzun saç bukleleri tepeden öne ve yanlara doğru uzanan, adeta geniş aralıklı bir tarakla taranmış gibi ayırt edilmiş kalın saç tutamlarından oluşur.
- Saç bazen başa sıkı sıkı tuturulmuş yapıştırılmış gibi pöni taşı görünümündedir.

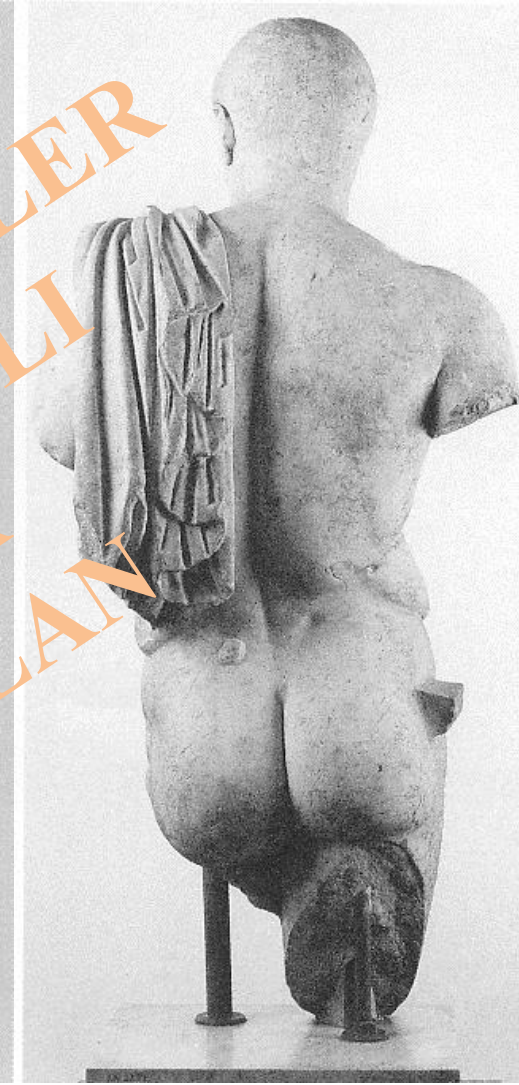
Traian Portresi
(Roma)

Traian Portresi
(İstanbul)

Traian Portre
(Kopenhag)

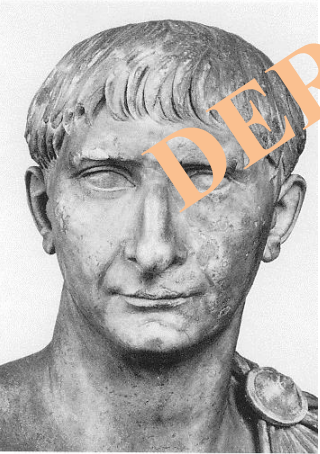
Yontusu

*Traianus Portre Stili:

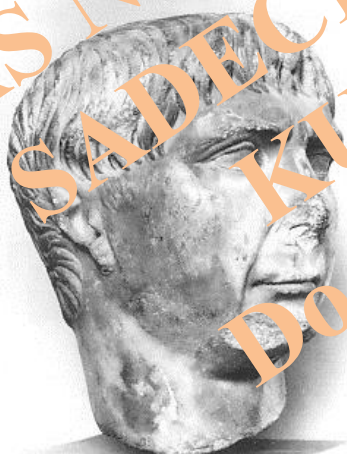
- Kaliteli ve özenli yapılmışlardır.
- Saç bukeleri alın üzerinde aralıklı yerleştirilmiştir. (bozuk çatal motifi gibidir).
- Saç buklelerinde matkap aşırıya kaçılmadan kullanılmıştır.
- Tüm ayrıntılarıyla yüzde ciddi, kendine güveni tam ve otoriter tanımlanmıştır.
- En kaliteli ve iyi korunmuş portreleri: Roma-Kapitol, Vatikan, Ostia, İstanbul, Antalya, Kopenhag ve Hannover Müzelerinde yer alır.

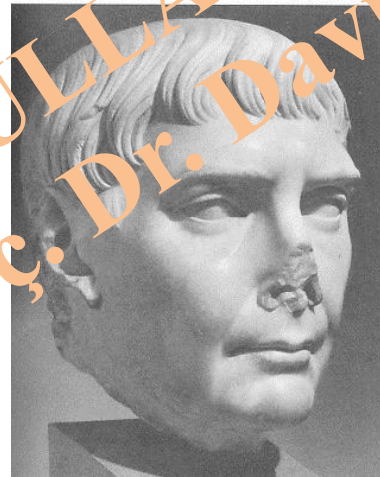
Traian Portre Büstü
(Hannover)

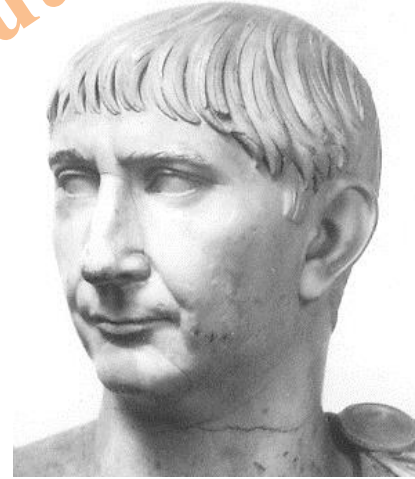
Traian Portresi
(Roma)

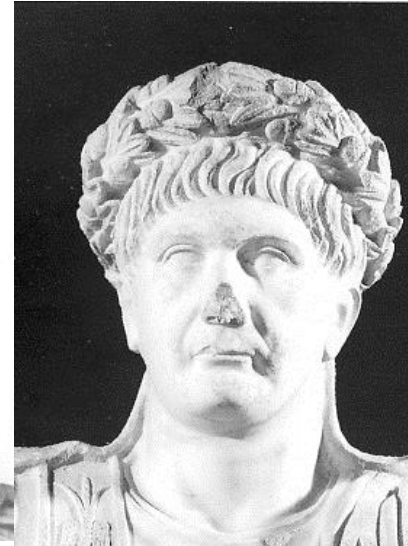
Traian Portresi
(İstanbul)

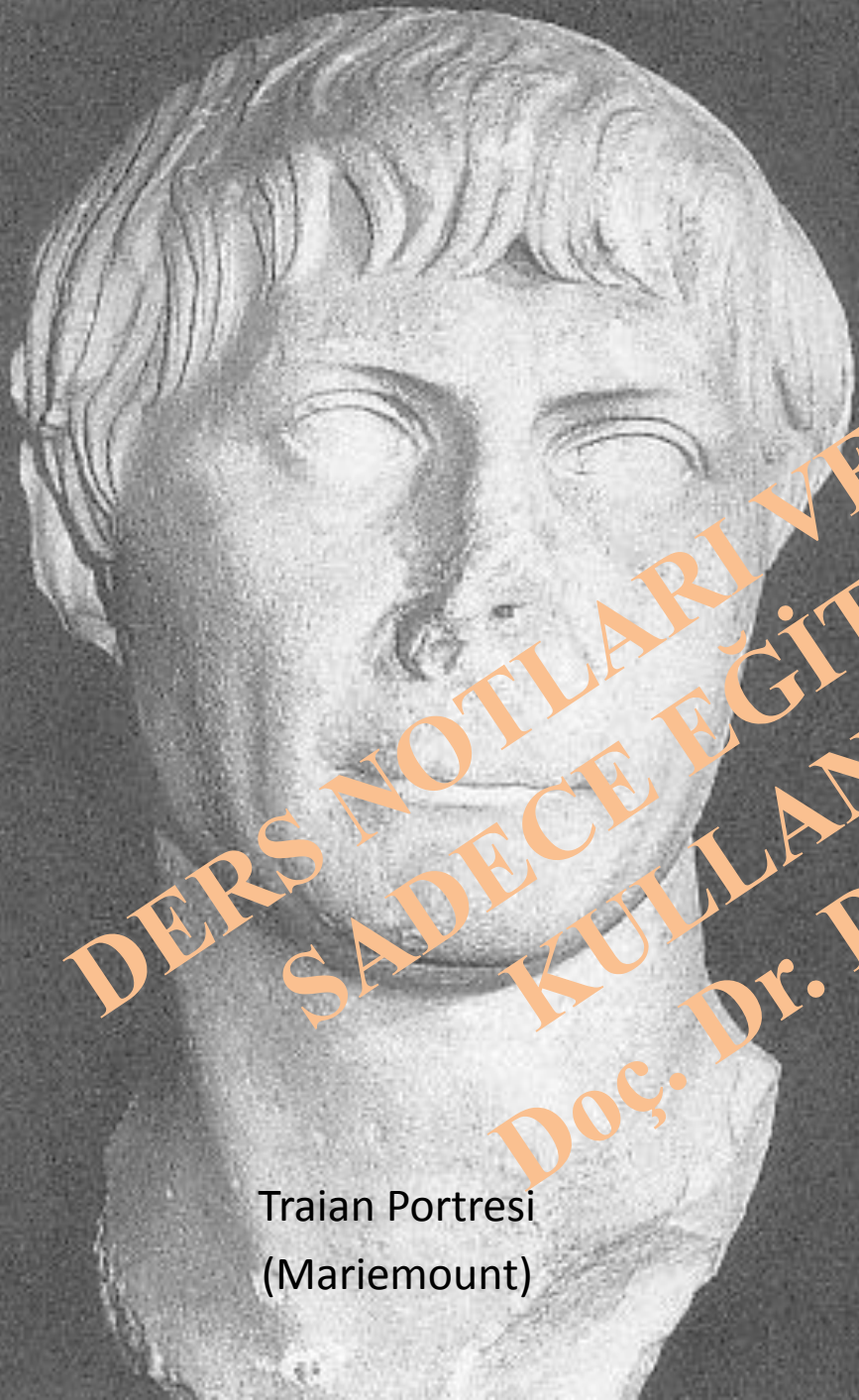
Traian Portresi (Ostia)

Traian Portresi (Vatikan)

Traian Zirhli Portre
Yontusu (Antalya)

Traian Portresi
(Mariemount)

Traian Portresi (Efes)

**DERS NOTLARI VE GÖRSELLER
SADECE EĞİTİM AMAÇLI
KULLANILMIŞTIR
Doç. Dr. Davut KAPLAN**

*Traianus'un Zırhlı Portre Yontuları:

-Zengin relief süslemelerle dolu zırhla betimlenmişlerdir.

-En güzel örnekler Kopenhag, Antalya ve Leiden müzelerinde yer alır.

-Uzun ve hareketli saç buklelerinin işleniş ve şekilleri, yüzdeki fizyonomik ayrıntılar Traian'ı yetenekli ve güçlü bir komutan olarak gösterirler.

-Bu zırhlı yontular genellikle sembolik olarak propaganda ve gösteriş amaçlıdır.

*Vurgulanmak istenen daha çok zaferin garantörü ve tüm Roma halkının barış, bolluk ve emniyet içinde yaşamasının sigortasıdır.

-Zırhlar üzerinde genelde tanrı Jupiter'in yıldırım demeti, zengin, sağlıklı, canlı gelişim ve üretimin ifadesi olan rankeler (kivrık dal bezemesi), birbirine karşı yerleştirilmiş (antitetik) grifonlar yer alır.

*Bu tasvirler mücadele ve savaşların sembolü olmanın yanı sıra tanrı Apollon'la bağlantılı olarak geleceğin aydınlık günlerinin ifadesidir.

Traian Zırhlı
Portre Yontusu
(Kopenhag)

Traian Zırhlı
Portre Yontusu
(Leiden)

Traian Zırhlı Portre
Yontusu
(Antalya)

*Vatikan'dan Mezar Steli:

-Mezar stelleri, Geç Flaviuslar ve Traian döneminin erkek ve kadın portre sanat modasını yansıtan sanat kollarından biridir.

-Genelde mezar stellerinde isimleri yazılıdır.

-Vatikan rneğinde Quintus Gaius Musicus ile karısı Volumnia Lanuaria portrelenmiştir.

-Erkek (Quintus Gaius Musicus) Traian portrelerine benzerken karısı Volumnia Lanuaria ise Domitian dönemi kadın portre modasını tekrarlar.

*Kadın portresi Domitian kadın portre geleneğinin Traian dönemi sonuna kadar devam ettiğini gösterir. (Aynı moda Traian'ın eşi Plotina portresinde de gösterilmektedir)

Traian Dönemi Mezar steli (Vatikan)

Domitia Longina portresi (Petersburg)

Bronz Plotina portresi (Münih)

*Barbar Yontuları:

-Kenarları saçaklı uzun mantoları sağ omuz üzerinde düğmelenmektedir.

-Pantolon üzerine ayrıca uzun kollu bir giysi daha giymektedirler.

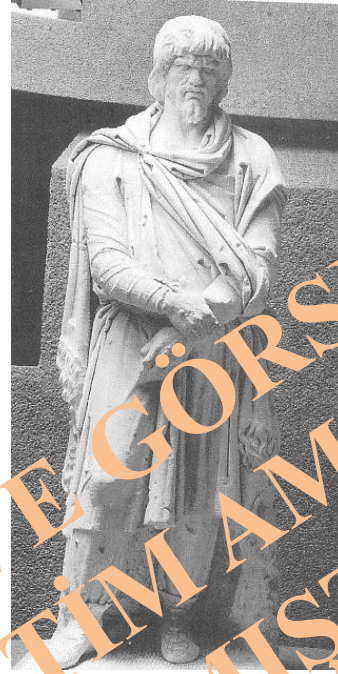
-Bazıları başlık taşımaktadır.

*Ünlü yazar Cassius Dio (68.9,1) bu başlığı Pileus olarak adlandırmakta ve giysilerin de Dakerler'in geleneksel giysileri olduğunu vurgulamaktadır.

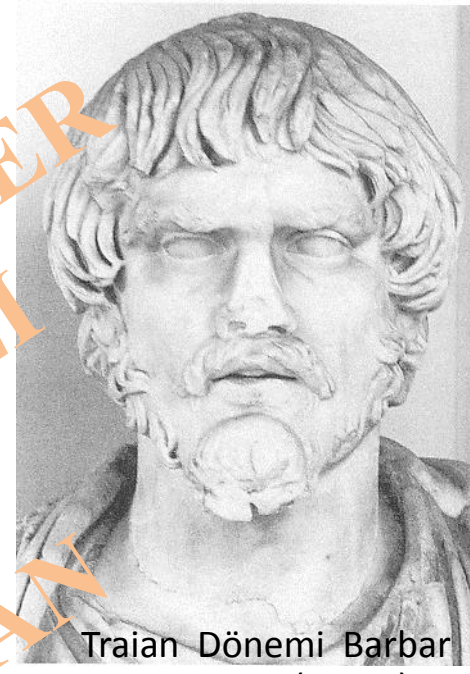
-Erkeklerin hemen hepsi uzun saç ve sakallıdır.

-Çok kalın ve uzun saç bukleleri, bakımsız, kirli ve biraz vahşice bir iz bırakmaktadır.

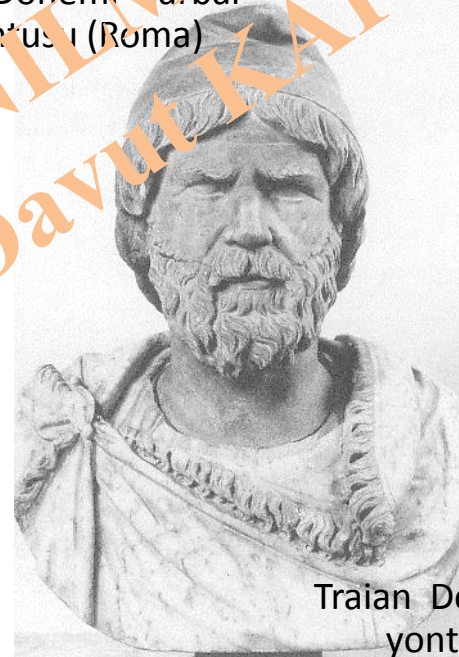
*Medeniyetsiz, kaba, vahşi ve barbar oldukları vurgulanmak istenmiştir.

Traian Dönemi Barbar yontusu (Roma)

Traian Dönemi Barbar yontusu (Roma)

Traian Dönemi Barbar yontusu (Roma)

Traian Dönemi Barbar yontusu (Roma)

*Barbar Yontuları:

-Yontularda kumaşlar özüne uygun doğallıkta kalın yumuşak ve ağır dokuma yün kumaş olarak çok iyi gösterilmiştir.

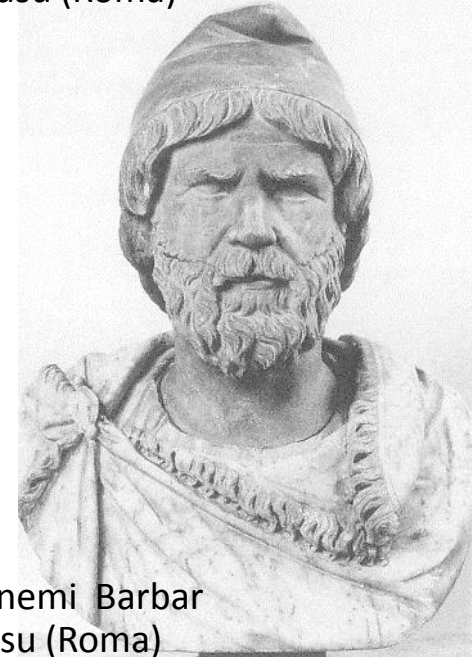
-Ağır ve kalın yün kumaş, kalın kıvrımlar aşağıya düzgun sarkıtılarak karakterize edilmiştir.

-Yüzler kalın derili olup, kaşlar çatılmış, kalın deri kırışıklıklarıyla betimlenmişlerdir.

-Yüzlerde tamamıyla huzursuz, çok canlı ve biraz da ürkütücü bir ifade hakim olmuştur.

Traian Dönemi Barbar yontusu (Roma)

Traian Dönemi Barbar yontusu (Roma)

DERS NOTLARI VE GÖRSELLER SADECE EĞİTİM AMAÇLI KULLANILMIŞTIR Doç. Dr. Davut KAPLAN

*Pompeia Plotina:

-Traian imparator olmadan önce Plotina (Traian ile aynı memlekette doğmuş) ile evlenmiştir.

-Plotina, MS 70'te doğmuş ve Traian'ın ölümünden yaklaşık dört yıl sonra da MS 121'de Roma'da ölmüştür.

-Plotina, imparatoriçe olarak ilk defa MS 112'de seri halde basılan sikkeler üzerinde adıyla betimlenmiştir.

-Genç Plinius, Plotina'yı mütevazı, açık görüşlü ve saygın bir hanımefendi olarak anlatır.

-Evlendikten sonra "Augusta" unvanını almış, sikkeler üzerinde basit fakat dönemin saç modası ile portrelenmiştir.

*Plotina, kocası Traian'dan sonra imparator seçiminde etkili olmuş, Hadrian'ın *adoption* yoluyla veliaht seçilmesini gerçekleştirmiştir. (Bu yüzden Hadrian'dan büyük saygı görmüş ve portreleriyle onurlandırılmıştır).

Plotina portreli sikke

Bronz Plotina portresi
(Münih)

*Münih'ten Pompeia Plotina Bronz Portre:

- Bulgaristan kökenli olmalıdır.
- Olgun yaşlarda tasvir edilmiştir.
- Tip olarak minyon, zayıf, biraz uzunca ve dar yüze sahiptir.
- Boynu ince ve uzun, yanakları zayıf, yumuşak ve hafif içe çöktür.
- Saç modası Flaviuslar dönemi kadın saç modasının devamıdır. (Gevşetmiş ve sadeleştirilmiştir).
- Saç, kulaktan kulağa yüzü çevreleyen ve bir birinin tekrarı gibi işlenen beş karlı bukie sırasından çelenk veya gökeli *diadema* gibi alın üzerinde yükselir.
- Diadema görünümüne çelengin arkasında, uzun, dalgalı ve hareketli saç bukielelerinden oluşturulan büyük bir topuz yapılmıştır.

Bronz Plotina portresi
(Münih)

*Müneh'ten Pompeia Plotina Bronz Portre ve Sikke Tasviri:

-Sikke üzerinde önde alta ince bukleler sırası ve üzerinde yükselen küçük ince saç bölüklerinden oluşan kabarık saç yığını muntazam sıralanmış şekilde arkaya kadar götürülerek arkada bir at kuyruğu oluşturulmuştur.

-Bu çelenkvari görünümlü saç tutamı tepede bir diadem tarafından sıkıştırılmıştır.

Plotina portreli sikke

Bronz Plotina portresi
(Müneh)

*Roma Ostia'dan Pompeia Plotina Portresi:

- Roma Ulusal Müzesi'nde sergilenmektedir.
- Plotina'nın yaşamı sırasında yapılmış olmalıdır.
- *İmparatoriçenin portrelerinin çoğu daha sonra Hadrian döneminde yapılmıştır.
- Sikkedeki gibi uzunca ve oval yüzlü, olgun yaşlardadır.
- Yumuşak yüz hatları, geriye ve hafif aşağıya çekik çene ile gerçekçi olarak portrelenmiştir.
- Saç modası daha önceki kadınlara göre sadeleştirilmiştir.
- Saçlar, kulaktan kulağa birbirini tekrar eder gibi birbirine vanaşık kısa varın ay biçimli yüzeysel buklelerden oluşan ince bir bant gibidir.
- Bu kısa bukle sırasının üzerinde diadem görünümünde bir saç topluluğu vardır. (Bir düğüm veya merkezden yayılan gevşek palmet yaprakları gibi).
- Ensede ise sekiz adet saç örgüsü bir noktada toplanmıştır.

Bronz Plotina portresi
(Roma)

Plotina portreli sikke

*Ulpia Marciana:

-Traian'un Roma'daki forumunda yapılan kazılarda kolosal ölçülerde çok sayıda kadın ve erkek portresi ele geçmiştir.

-Ele geçen portrelerin galeri içinde sergilendikleri ve Traian'ın akrabaları oldukları belirlenmiştir.

-Burada ele geçen kadın portrelerinden birinde Traian'ın kız kardeşi Ulpia Marciana'yı bir diğerinin ise Hadrian'ın kayınvalidesi Matidia'yı portrelemektedir.

-Yapılan saptamalar sikkeler yardımıyla yapılmıştır.

-Marciana, Traian imparator olduğunda duldu. Traian, çocuklarıyla saraya aldırmıştı.

Ulpia Marciana portreli sikke

DEĞER NOTLARI VE GÖRSELLER SADECE EĞİTİM AMAÇLI KULLANILMIŞTIR Doç. Dr. Davut KAPLAN

*Ulpia Marciana :

-Marciana adına kendi portrelerini içeren ilk sikkeler MS 112'den itibaren basılmıştır.

-Hanedanlıkta fazla saygı sevgi gösterilmiştir (Çünkü imparatoriçe Plotina'nın çocuğu yoktur).

-MS 105'te "Augusta" unvanını almıştır. (Plotina gibi aynı hak ve yetkilere sahiptir).

-MS 112'den itibaren portreleriyle birlikte sikke basım hakkı kazanmıştır.

***Marciana'nın torunlarından olan Sabina daha sonraki imparator Hadrian ile MS 100'de evlenmiş ve Marciana "büyükanne" olmuştur. (Marciana, Hadrian döneminde de büyük saygı görmüştür).

-Marciana MS 20 Ağustos 113'te 65 yaşında ölmüş ve cesedi yakılarak, kendisi tanrılaştırılmıştır.

Ulpia Marciana portreli sikke

*Ulpia Marciana Roma Portresi ve Sikke Tasvirleri:

-Sikke ve portreleri de dahil tek tip portresi vardır.

-Portrede kardeşi Traian portrelerini anımsatan ailevi özellikler görülür.

-Alçak ve hafif şişkin bir alın, çökük burun kökü, olgun yanaklar, küçük ve hafif geriye çekik çene yuvarlağı, dar ve ince dudaklar ilk bakışta görülen ailevi benzerliklerdir.

-Sikke ve mermer portrelerinde dönemin karakteristik saç modası kullanılmıştır.

*Kulaklar arasında yüzeysel bir çember gibi yüzü çevreleyen yarım ay biçimli ve karşılıklı yerleştirilen kısa saç bukleleri önemli portre ayrıntısıdır. (Bu kısa saç çemberi Anadolu Türkmen gelin başı gümüş sikkelerini anımsatır).

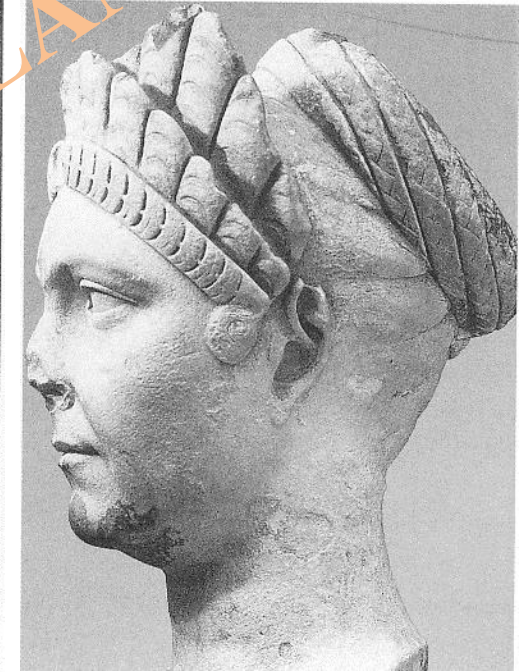
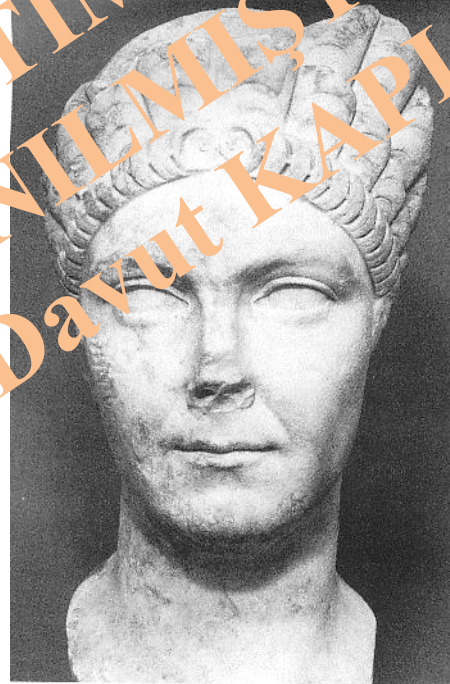
-Çember üzerinde yukarı doğru yükselen helezonik saç kümelerinden oluşan başka bir küme yer alır ve birbirlerinden ince ve derin dikey kanallarla ayrılmışlardır.

-Bu saç bölümleri en üstte diadem tarafından tutulmaktadır.

-Kulak arkası ve enseden gelenler tepede kuş yuvası gibi dairesel saç örgü yığını oluşturur. (Bu saç, Marciana'nın hem sikke hem mermer örneklerinde görülür).

Ulpia Marciana portreli sikke

Plotina portresi (Roma)

SALONIA MATIDIA

DERS NOTLARI VE GÖRSELLER
SADECE EĞİTİM AMAÇLI
KULLANILMIŞTIR
Doç. Dr. Davut KARLAN

*Salonia Matidia:

-Ulpia Marciana'nın kızıdır.

-MS 68'de doğmuş, genç yaşta dul kalınca annesi gibi, dayısı İmparator Traian tarafından sarayına kabul edilmiştir.

-Annesi Ulpia Marciana'nın MS 112'de ölümünden sonra "Augusta" unvanı ile onurlandırılmıştır. (annesinin tüm haklarını elde etmiştir).

*Traian'ın son seferi ve Roma'ya dönüşünde (akranı) Plotina ile birlikte imparatora vefakat etmişlerdir.

(Kilikya-Selinus-Gazipaşa'da ölen imparatorun ceset küllerini de Roma'ya birlikte taşımışlardır).

-MS 119'da ölümüyle annesi Ulpia Marciana gibi Hadrian tarafından tanrılaştırılmıştır ve mermer portre yontularla onurlandırılmıştır.

-Hadrian, Mars meydanına "Bazilika Matidiae"yi yaptırmış ve yazıtlarda da "Güzel Sabina'nın annesi" olarak onurlandırılmıştır. (Anne-kız olarak Demeter-Kore'ye benzetilmiştir. Çünkü Hadrian Grekophili'dir.).

Matidia portreli sikke

*Salonia Matidia Sikke tasvirleri:

- Annesinin sikke betimlerine benzer.
- Sadece aln üzerindeki diadem-taçvari saç tutamları pek ayrıntılı işlenmemiştir.
- sadece aln üzerinde üç katlı veya üst üste sıralanmış üç aşamalı bir çelenk görünümü kazandırılmıştır.
- Benzer, doğallıktan uzak, sanatkarane oluşturulmuş saç yığını, ensede, başın arka tepesinde de oluşturulmuştur.

Matidia portreli sikke

DERS NOTLARI VE GÖRSELLER SADECE EĞİTİM AMAÇLI KULLANILMIŞTIR Doç. Dr. Davut KAPLAN

*Paris Louvre Müzesi'nden Salonia Matidia Portresi:

-Alın üstü saç modeli doğal görünümde değildir. (Fantezi ve sanatkarane bir saç modeli uygulamasıdır).

-Alın ve şakaklar üzerinde, yüzü çevreleyen, yarım ay biçimli saç bukleleri dizisi de doğallıktan uzak ve motif olarak da annesi Marciana ve Plotina portrelerinden esinlenmiştir.

-Sikkelerdeki gibi alın üzerinde yukselelen çift katmanlı ve çelenkvari yerleştirilmiş saç tutamları da doğallıktan uzaktır.

-Başın arkasındaki yuvarak ve yuvamsı model de saç örgü beşiklerinden oluşturulmuştur.

*Doğal görünümde olabilecek saç sadece boyun arkasındaki saç telleri ile, biraz da helezonik döndürülmüş kuak önlerindeki saç buklelerinde görülmektedir.

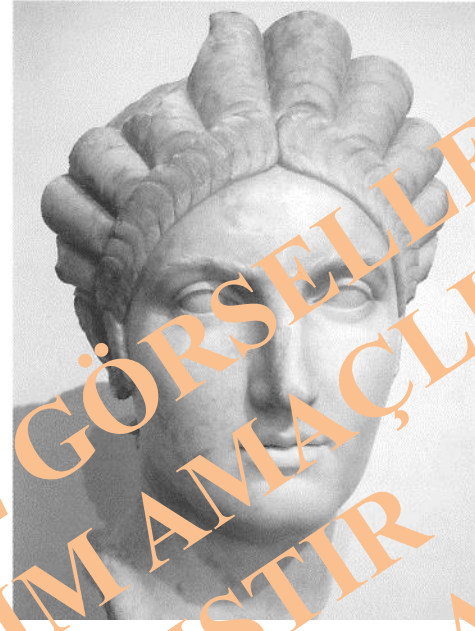
Matidia portresi (Paris)

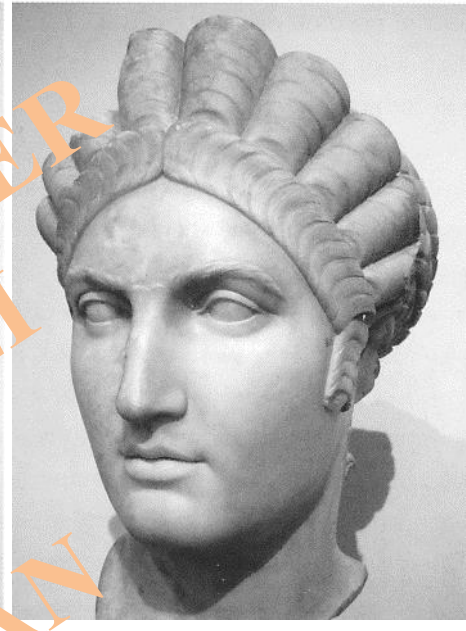
Matidia portreli sikke

Plotina portresi (Roma)

Matidia portresi (Paris)

Marciana portresi (Napoli)

DERS NOTLARI VE GÖRSELLER
SADECE EĞİTİM AMAÇLI
KULLANILMIŞTIR
Doç. Dr. Davut KAPLAN

*Traian Dönemi Kadın Portrelerinin Özellikleri:

-Traian dönemi kadın portrelerinin saç stilindeki benzerlikler fizyonomilerinde de görülür.

-Uzun ve köşeli sayılabilecek yüz, kuvvetli ve toplu bir çene ile sonlanır.

-Yüzler hafif dolgun, yumuşak ve gevşek ve de etlidir.

-Özellikle Marciana'nın uzun yüz hatları kardeşi Traian'ın fizyonomisini anımsatır. (Gözler biraz dar ve uzun olup, çekik gözlü, badem biçimlidir).

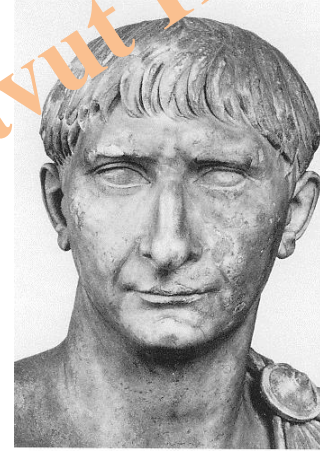
-Gözkapakları iyi belirtilmiş ve keskin kenarlıdır.

-Aynı teknik ve stil, kaş kemiklerinde ve orbitalde de görülür.

*Portre stilleri (yüzdeki canlılık belirtisi kıpırdamalar, hareketlilik, göz bebeklerinin işlenmemiş olması) Traian ve Erken Hadrian dönemi stil özellikleridir.

Pletina portresi (Roma)

Traian Portresi (Roma)

Marciana portresi (Napoli)

*Traianus Forumu (Forum Traiani)

Heykeltıraşlığı:

-Traianus'un hükümdarlığı sırasında Roma devlet sanatı büyük başarılarla imza atmıştır.

-İmparatorluk onun zamanında en geniş sınırlarına ulaşmış, ülkenin sınırlarında kazanılan zaferlerin kutlanması isteği bu dönemde heykeltıraşlık eserleri ile süslü kutlama ve hatıra anıtlarının sayısını çoğaltmıştır.

DERS NOTLARI VE GÖRSELLER
SADECE EĞİTİM AMAÇLI
KULLANILMIŞTIR
Doç. Dr. Davut KAPLAN

*Traianus Forumu (Forum Traiani) Heykeltıraşlığı:

-Traianus Roma'nın idari ve ticari faaliyetlere ayrılmış alanlarda geniş binalardan oluşan mimari kompleksleri bizzat planlamış ve Dacia seferinde elde edilen ganimetlerin dışında da bu imar faaliyetleri için para vermiştir.

*Quirinalis tepesinin karşısında, içinde bazilikası (**Basilica Ulpia**), birisi Hellence, diğeri Latince kitaplar için 2 kütüphanesi ve çok sayıda pazar binası bulunan bir forum inşa ettirmiştir (**Forum Traiani**)

-İki kütüphanenin arasındaki açık alanın ortasına Paros mermerinden kare bir kaide üzerine 38 metre yüksekliğinde bir sütun yerleştirilmiştir.

*Yazılı kaynaklar bize, Traianus'un Roma'da forum ve birçok binanın yanında hamamlar ve büyük bir edebiyatçıyı aktarmaktadır.

-Bu eserler, Tuna üzerinde büyük bir köprü yapan Şamlıların ar Apollodoros'a aittirler.

-Forum Traiani, plan ve tasarım bakımından Augustus Forum'una çok benzemektedir. Bu forum, Forum Pacis'ten sonra Roma'daki ikinci Ulusal Portre Galerisi olmuş ve renkli mermer ve heykellerle zengin bir şekilde süslenmiştir.

Forum Traiani

DERS NOTLARI VE ÇÖRSELLER
SADECE EĞİTİM AMAÇLI
Doç. Dr. DAVUT KAPLAN

Traian Sütunu.
genel

*Traian Sütunu:

*İnşası:

-Sütun, Traian'ın zafer elde ettiği Daker savaşları sonucu MS 106'da elde edilen zaferi ölümsüzleştirmek amacıyla Traian Forumu'na dikilmiştir.

-Sütun kabartmaları sütun gövdesine uzun bir film şeridi gibi yerleştirilmiştir.

-Sütun kaidesindeki yazıtta Roma senatosu ve halkı tarafından imparatorun onuruna ithaf edildiği yazılıdır. (Kaide bir oda gibi hizmet görürken imparator ve karısı Plotin'in mezar odası olarak düşünülmüştür).

-Sütunun açılışı MS 12 Mayıs 113'te gerçekleşir.

Traian Sütunu.
genel

Traian Sütunu
altındaki mezar
odası

*Traian Sütunu:

*Şekil ve Konu:

-Sütunun yüzeyi kesintisiz bir spiral bandın içinde alçak kabartma olarak işlenmiştir.

-Bant yaklaşık olarak yaklaşık 1 metre yüksekliğinde ve sütunun çevresinde 23 bölüm olarak dolaşmaktadır.

-Bu sütun iki ayrı sefere ait sahip olduğumuz en önemli belge durumundadır.

-Bu askeri seferlerle ilgili yazılı kaynaklar sadece Dio Cassius'tan bir parça ile Traianus'un günlüğündeki bir satırdan ibarettir.

-Sütun 113 yılında tamamlanmış ve önemin sikkeleri üzerinde de görüldüğü gibi Traianus'un bir heykeli ile taçlandırılmıştır.

-Ancak bazı sikkeler üzerinde heykelin yerinde bir kuş (baykuş veya kartal) görünür.

Traian Sütunu.
genel

Traian Sütunu
altındaki mezar
odası

*Traian Sütunu Frizlerinde Konu ve teknik:

*Teknik:

-Frizler gövdeye spiral olarak yerleştirilmiştir.

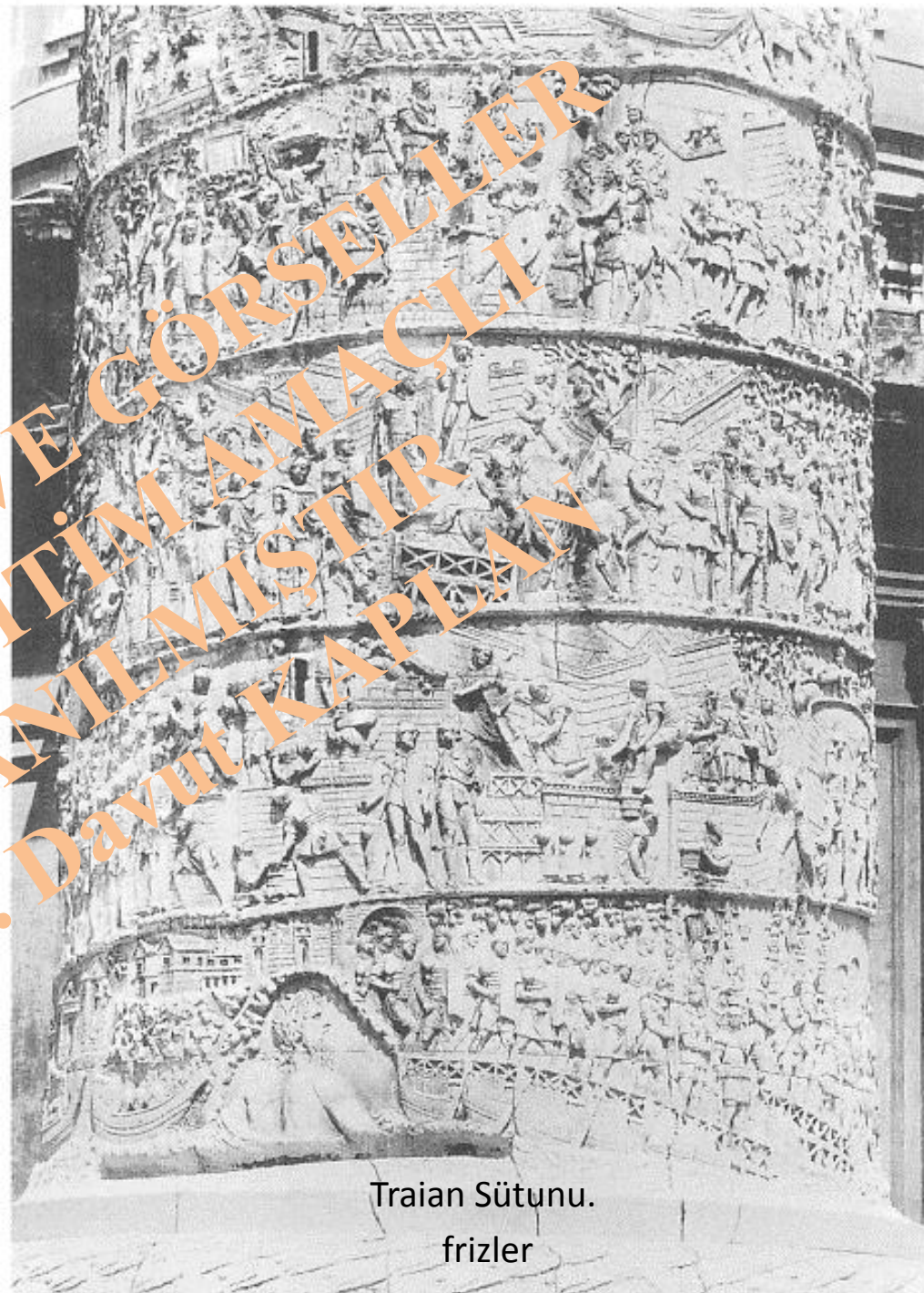
-Daker savaşlarının resimli belgesi gibidir.

-Sütun ve kabartmalar dönemin en yeni tekniği, planlaması ve sansasyonel bir düşünce sonucu oluşturulan tek ve ilk örneğidir.

-Uzunluğu 200 m'yi bulan frizler kabartmalar yaşanmış bir savaşı detaylı anlatırlar. (Traian'ın MS 101/102'deki 1.ci ve 105/106'daki 2.Daker savaşlarını konu edinir).

-Savaş kronolojik olarak baştan sona birbirini takip eden olaylar olarak işlenmiştir. (Bu konu akışı Hellenistik Dönem Bergama Zeus Sunağı Telephos frizini anımsatır).

*Benzer bir konu Konya-Herakles Sütunlu Lahtinde de Herakles'in 12 işinin kronolojik anlatımıyla sıralanmıştır).

Traian Sütunu.
frizler

*Traian Sütunu:

*Konular:

-Konu iki kısma bölünmüştür:

1.Bölüm: bir Viktory figürü ile simgelenen 107'deki bir antlaşma ile biter.

2.Bölüm: Dacia'nın başkenti Sarmisegethusa'nın düşüşü ve Dacia'nın imparatorluğa katılması ile sona erer.

*Friz alçak kabartmadır.

*Figürler genellikle bandın yüksekliğinin yarısını biraz geçer.

*Geri kalan kısım ise üst seviyedeki diğer figürler veya manzara unsurları ile doludur.

Viktory figürü

DEKRS NOTLARI VE GÖRSELLER
SADECE EĞİTİM AMAÇLI
KULLANILMIŞTIR
Doç. Dr. Davut KAPLAN

*Traian Sütunu:

*Önemli sahneler:

-İlk savaş 3 ile 78 arasındaki sahnelerde, 2 yıla eşit ağırlıkta önem verilerek ele alınmıştır.

-İkinci savaşta 1. yıl için 79-100 arasındaki sahneler ayrılmış, ikinci yıl ise 101. sahnede yer almıştır.

*Tümünde kullanılan teknik "epik" olarak adlandırılır.

*22 sahne tekrar oluşturur.

*Temel doku içinde Romalıların cepheinde savaş konseyleri, kurban törenleri, imparatorun karşılanması

(*Adlocutio*), uğurlanması

(*Profectio*) ordunun tüm eylemleri, esirlerin imparatora takdimi ve istihkam inşaatları tasvir edilmiştir.

-Bazı savaş sahneleri son derece etkilericidir. (Ör. sahnelerden birinde Romalı askerler imparatora düşmanların kesilmiş başlarını takdim ederler.

*Hemen ardından gelen sahne ise Jupiter'in de hazır bulunduğu bir savaş sahnesidir. Baş tanrı bulutların ardından görünür ve düşmanların üzerine yıldırımlarını atar.

Traianus Sütunu-Istihkam inşaatları

Traianus Sütunu-Kesik düşman başı

*Traian Sütunu:

*Daclar ve Savaş sahnesi:

-Karşı cephede savaşanlar Romalılar kadar disiplinli ve düzenli görünmemelerine karşın kadın erkek kahramanca direnirler.

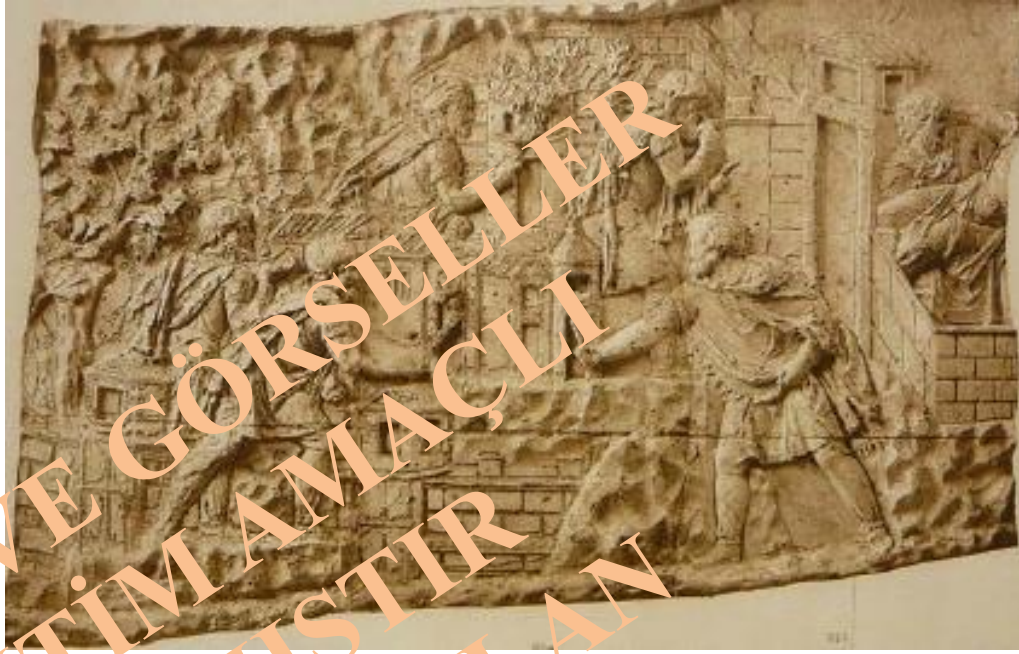
-Bir Roma kalesine karşı başarısız bir Dac saldırı sahnesini bir Dac kalesinin burçlarında Romalı askerlerin kafalarının sergilendiği başka bir sahne izler.

-Sonuç sahneleri dramatik olarak daha çok etkilidir.

-Sarmisegeti usaya yapılan büyük yürüyüşün tasvirinde kuşatma araçları da görülmektedir.

-Daclar kentlerini ateşe verirler ve teslim olurlar.

-Decebalus'un izlenmesi, antiharı ve Dacia'nın boşaltılması son sahnede tasvir edilir.

Traianus Sütunu-Decebalus'un izlenmesi

Traianus Sütunu-Tuna Nehri üzerinde köprü

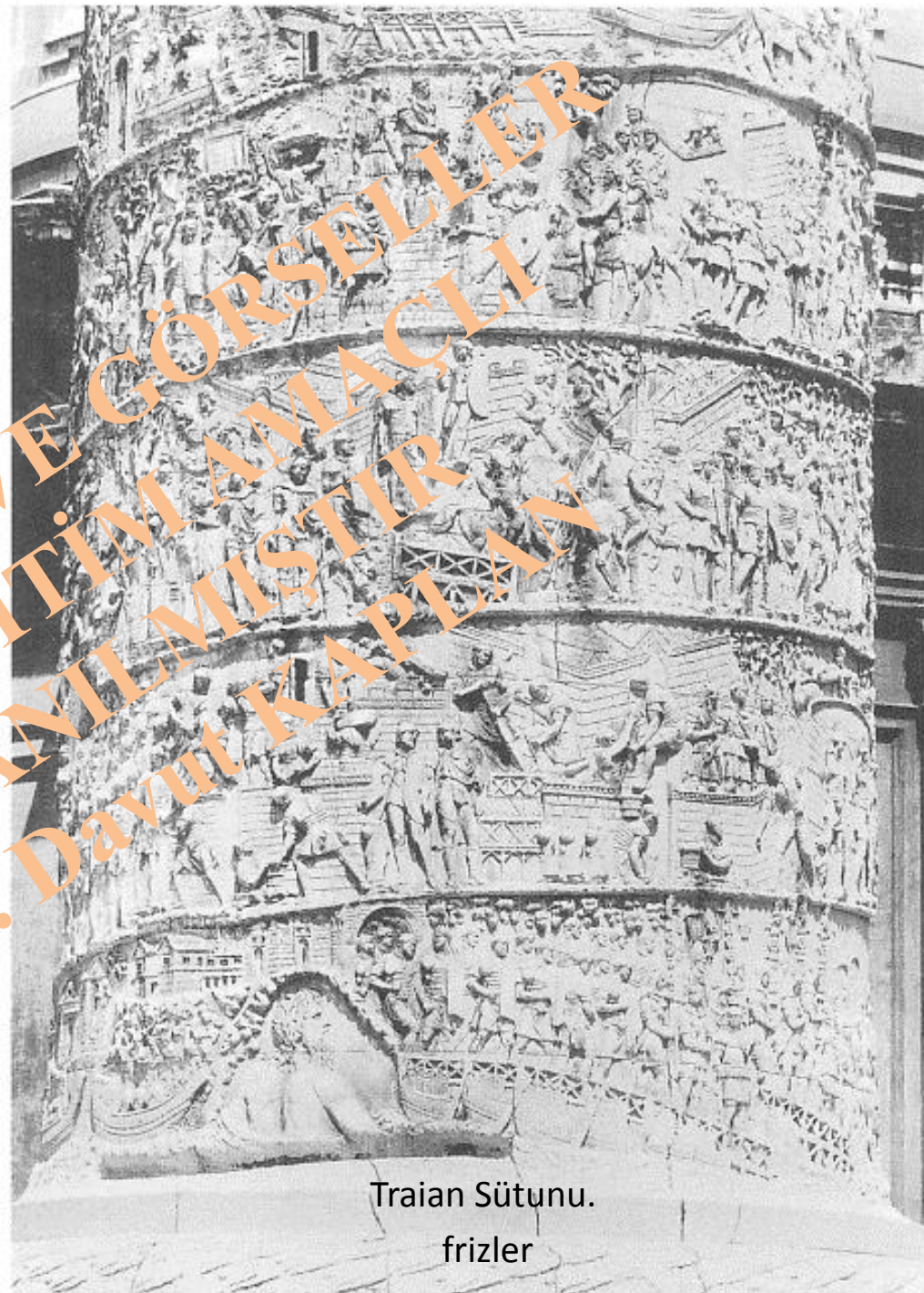

*Traian Sütunu:

*İmparator:

-İmparatoru askerlerine hitap ederken, kurban adarken veya teslim olan barbarları kabul ederken tasvir eden sahneler gibi resmi, değişmez sahnelerin o günkü gerçek olayları mı yoksa genelleştirilmiş olayları mı tasvir ettiği henüz çözülmemiş problemlerdir.

-Traianus Sütunu'nda en göze çarpan özellik, ayrıntılara önem veren bir anlayış ile artistik eğilimlerin ince ve fark edilmez bir uyuşumudur.

Traian Sütunu.
frizler

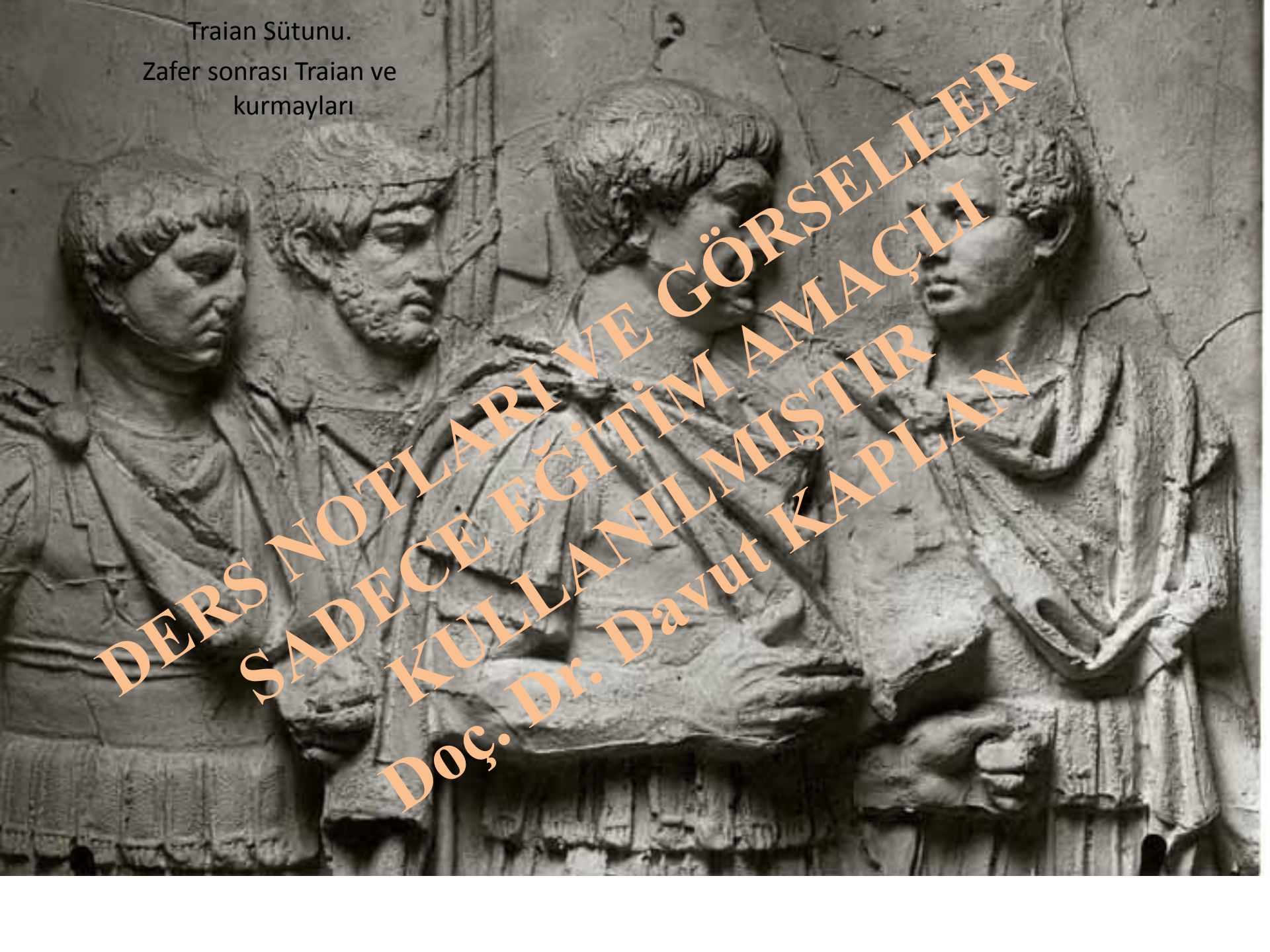

**DERS NOTLARI VE GÖRSELLER
SADECE EĞİTİM AMAÇLI
KULLANILMIŞTIR
Doç. Dr. Davut KAPLAN**

Traian Sütunu.

Zafer sonrası Traian ve
kurmayları

Traian Sütunu.
Zafer sonrası Traian ve
kurmayları

**DERS NOTLARI VE GÖRSELLER
SADECE EĞİTİM AMAÇLI
KULLANILMIŞTIR
Doç. Dr. Davut KAPLAN**

*Traian Büyük frizi:

*Kullanımı:

*Dacia'nın fethi, sadece entelektüellerin gittiği kütüphanelerin ortasına dikilmiş sütunda değil halkın gezindiği kamu alanlarına dikilen anıtlarda da kutlanmıştır.

-Bu anıtlardan birisi de, bir kısmı Büyük Konstantinus'un zafer taınında kullanılarak günümüze kadar gelen kabartmadır.

-Frizin,sütunun kuzey batısında Livus Traianus tapınağından gelme intimali vardır.

*"Büyük Traianus Frizi" olarak adlandırılan frizin parçaları onun orijinal görünüşü ile ilgili bir fikir verebilir.

-Yükseklik 3 metrenin biraz altındadır ve bloklar yaklaşık 2.30 m uzunluğundadır.

Traian'a ait büyük friz
(Süvari Hücumu).

Traian Büyük Frizi:

*Konular:

*Günümüze ulaşan bir parçanın sol tarafında bir "**Adventus Augusti**" sahnesi vardır:

1.Traianus kente gelmekte, Viktory tarafından karşılanmakta ve taçlandırılmaktadır.

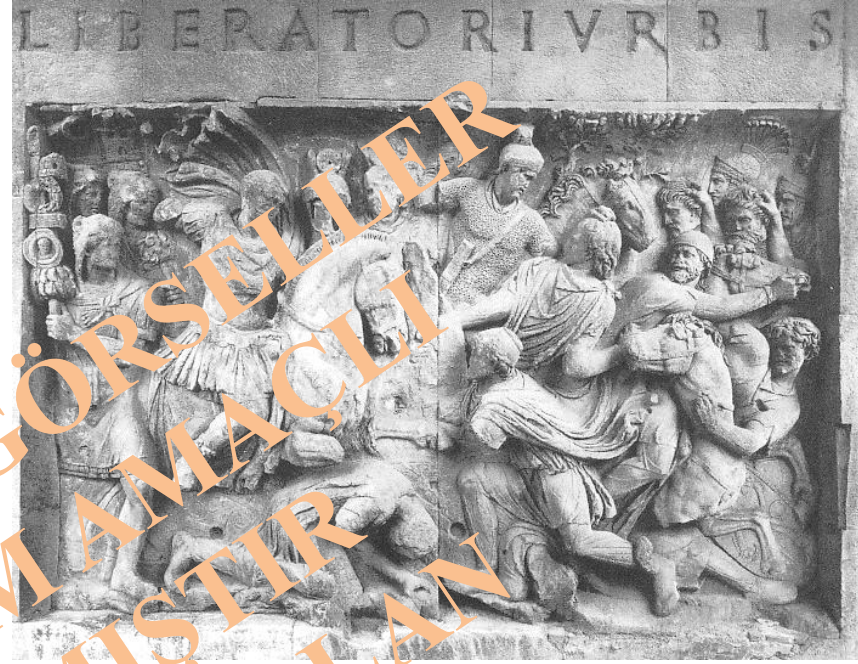
2.Diğer kesiminde ise Dac savaşından bir sahne (Süvari hücumu) tasvir edilmektedir.

-Üslup genel olarak Roma tarihsel kabartma heykeltıraşlığının erken dönem geleneğini izlemektedir ve Traianus Sütünü'ndeki üsluptan tamamen farklıdır.

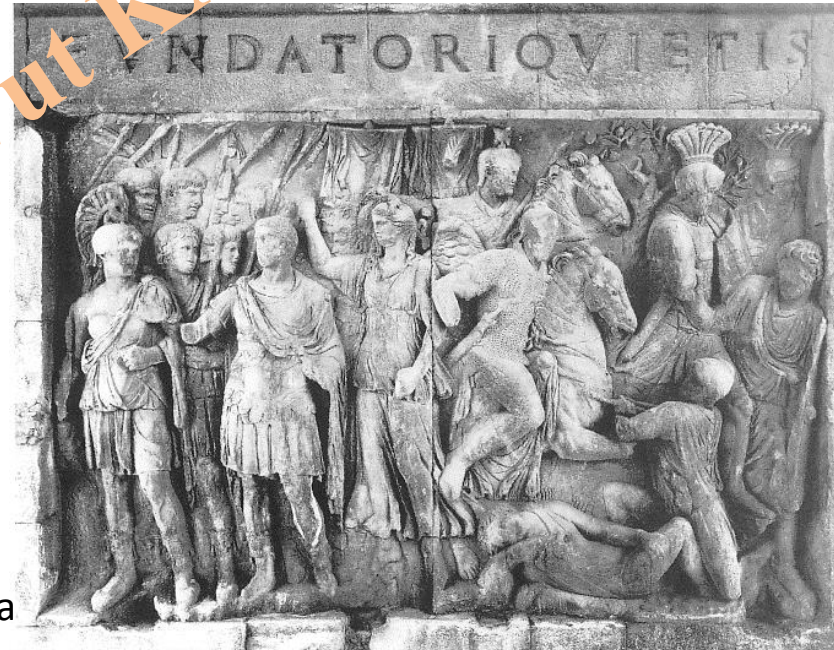
-Ön plandaki figürler yüksek kabartmadır; ikinci derecedeki figürler kademeli bir biçimde uzaklaşan alçak kabartmadır.

-En arka plandakiler ise düz yüzeyde adeta çizilmişlerdir.

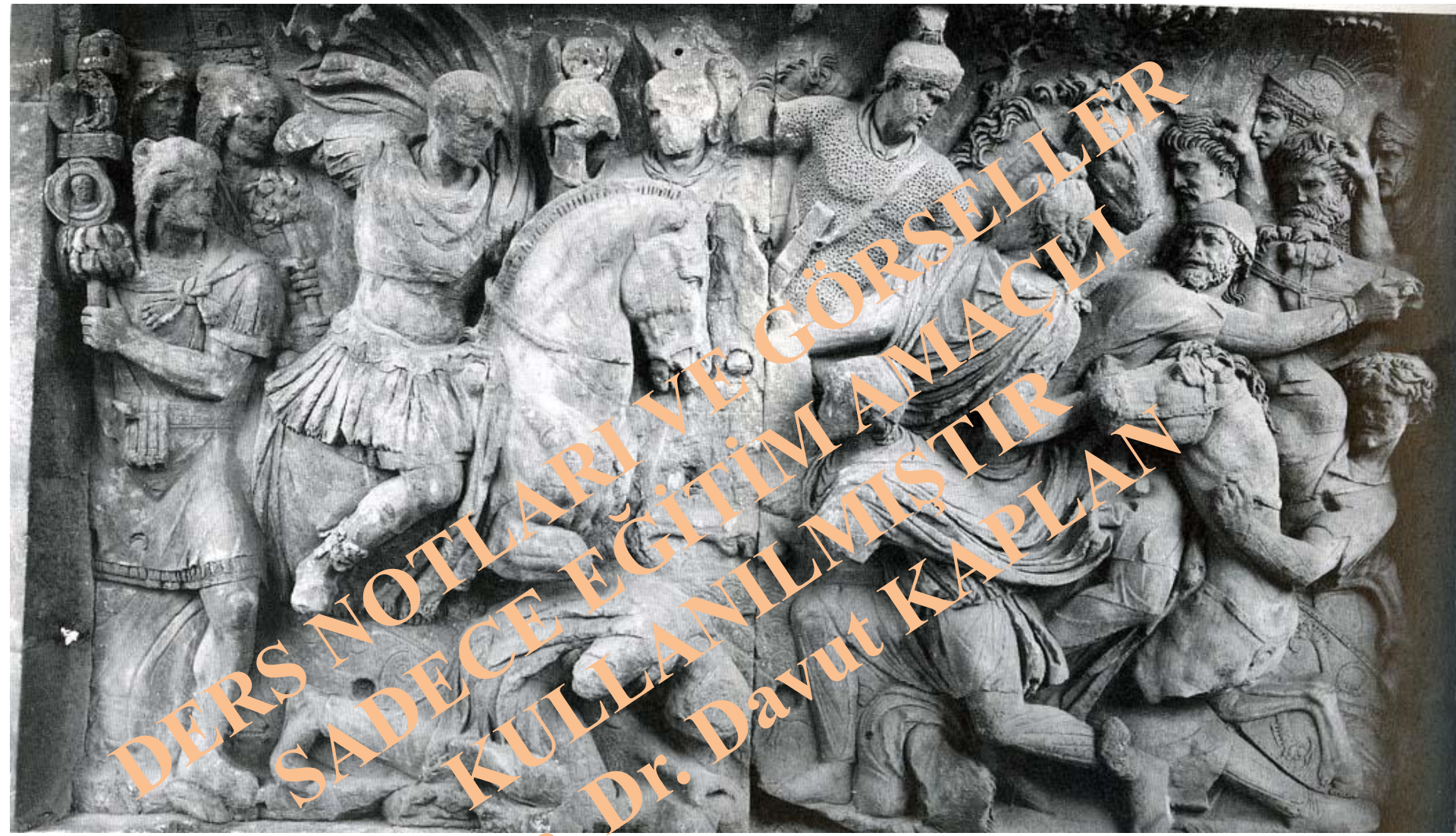
-Hareket ve hacim etkisi vermek için arka plandaki başlar öndekilerin üzerinde yükselmektedirler.

Traian'a ait büyük friz (At üzerinde Traian-Süvari hücumu).

Traian'a ait büyük friz (Adventus:karşılama)

Doç. Dr. Davut KAPLAN
Traian'a ait büyük friz
(Süvari hücumu)

F V N D A T O R I O Q V I E T I S

DERS NOTLARI VE GÖRSELLER
SADECE EĞİTİM AMAÇLI
KULLANILMIŞTIR
Doç. Dr. Davut KAPLAN

Traian'a ait büyük friz
(Adventus).

*Extispicium (Bağırsak Falı) Kabartması:

- Louvre Müzesi'nde sergilenen bir kabartma bir askeri seferin başlangıcında yapılması alışılmış bir uygulama olan bir bağırsak falı (*Extispicium*) törenini tasvir eder.
- Traianus Forumu'nun doğu kesiminde bulunmuştur ve "Büyük Friz" ile ilişkilendirilmektedir.
- Sahne 6 sütunlu ve 3 cellalı bir tapınağın yani Jupiter Capitolinus tapınağının önünde geçer.

Extispicium (Bağırsak Falı)
Kabartması

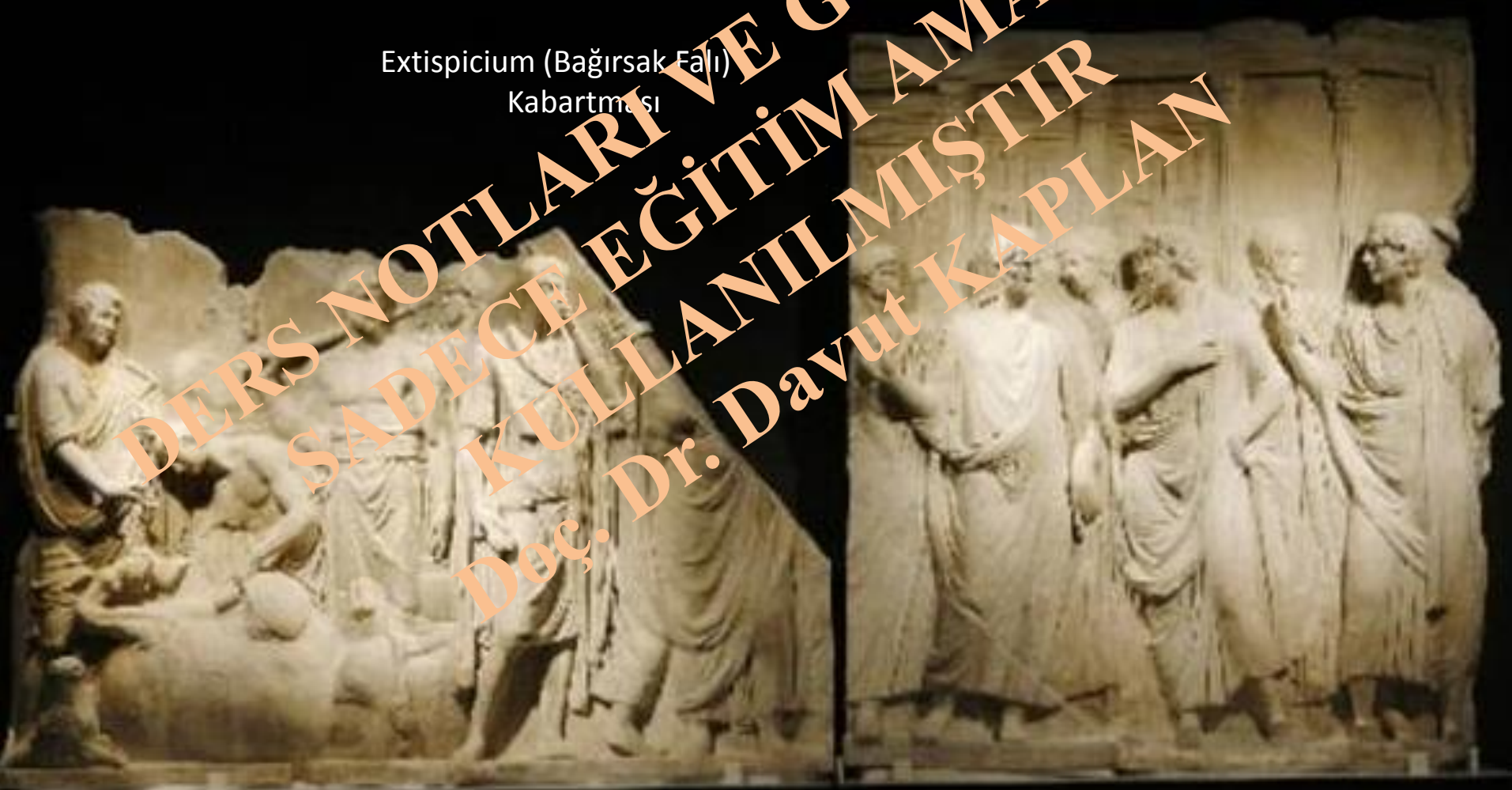

*Extispicium (Bağırsak Falı) Kabartması:

- Tapınağın önünde gövdeleri cepheden, başları dönük kendi aralarında konuşan 6 togalı figür vardır.
- Ortada togalı figür Traianus olarak teşhis edilmektedir.
- Kabartmanın solunda bağırsak falı töreni sergilenir.
- Kurbancılar (**Victimarius**) baltaları ile hazırdır.
- Bir Victimarius boğanın bağırsaklarına bakarken bir togalı yorumcu (**Haruspex**) işaretleri yorumlar.

Extispicium (Bağırsak Falı)
Kabartması

Extispisyon (Bağırsak Falı)
Kabartması

**DERS NOTLARI VE GÖRSELLER
SADECE EĞİTİM AMAÇLI
KULLANILMIŞTIR
Doç. Dr. Davut KAPLAN**

DERS NOTLARI VE GÖRSELLER
SADECE EĞİTİM AMAÇLI
KULLANILMIŞTIR
Doç. Dr. Davut KAPLAN

Extispicium (Bağırsak Falı)
Kabartması

* **Benevent Zafer Takı:**

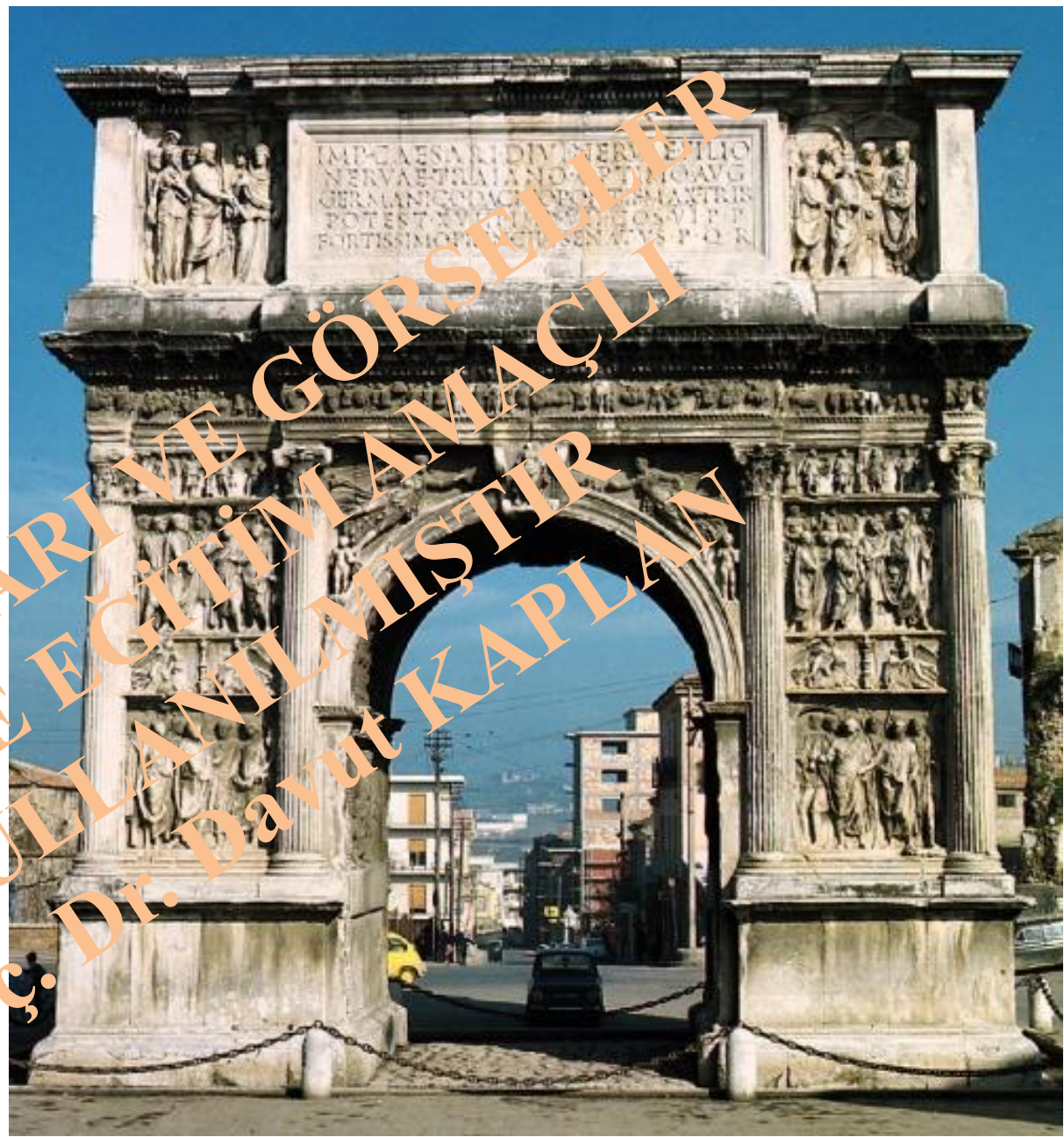
* **Kabartmalar:**

-Takın her tarafı kabartmalarla doludur.

-Büyük ve rahat görülebilecek yerde olanlar yeni ve propaganda amaçlıdır.

***Genel bir kaniya göre, takın

kıra bakan yüzünde 12 adet ve geçiş koridorunun bir yüzünde 1 adet kabartma imparatorun eyaletlerdeki başarıları işleri, koridorun diğer yüzünde 1 ile kente bakan yüzündeki 12 kabartma Roma ve İtalya'daki etkinliklerini sergilemektedir.

Benevent Zafer Takı

* **Benevent Zafer Takı:**

* **Alimenta Sahnesi:**

-Cephe kabartmalarında imparatorun şehirlerin alt yapı sorunlarıyla ilgili yaptıkları, yeni yerleşim yerlerinin açılışı ve gelecek nesillere hazırlanması işlenmiştir.

-Ayrıca ordunun eğitim ve disiplini ile ilgili emekli askerlerin eyaletlerde yeni koloni şehirleri kurması işlenmiştir.

-Takta geçiş koridorundaki yatac panellerden birisi aileka gıda dağıtımını (**Alimenta**) gösterir.

-Her kabartmada yer alan imparatorun Roma'ya geliş, karşılaışı ve şehir içine kadar götürülüşü konu edinilmiştir.

*Burada senato ve halk üeli figürler tarafından şahıslandırılmıştır.

Benevent Zafer Takı, Alimenta Sahnesi

*Benevent Zafer Takı:

*Alimenta Sahnesi:

-Bir pelerinin örttüğü kısa bir tunik giymiş imparator kabartmasının sol tarafında durmaktadır.

-Ondan önce kentleri temsil eden dört kadın personifikasyon (*Tykhe*) başlarında surlu taçları ile hazırdır.

*Sahnedeki bebeklerden başlayarak 5-6 yaşlarına kadar çocuklar vardır.

-Çocuklardan biri bir *Tykhe*'nin kucağındadır.

-Diğer çocuklar tünik giyen babaları tarafından taşınmaktadır.

*Bu kabartma bir devlet kabartmasında çocukların tasvir edildiği ender kabartmalardan birisidir.

Benevent Zafer Takı, Alimenta Sahnesi

DERS NOTLARI VE GÖRSELLER
SADECE EĞİTİM AMAÇLI
KULLANILMIŞTIR
Doç. Dr. Davut KAPLAN

Benevent Zafer Takı. Alimeta Sahnesi

*Benevent Zafer Takı:

*Kurban sahnesi:

-Giriş iç yanındaki frizlerden biri İmparatorun Benevent'deki bir kurban sahnesi ile ilgilidir. (Brindisi'ye giden yolun açılış töreni ile ilgilidir).

-Törene önemli senatörlerde katılmış ve burada betimlenmişlerdir.

-Şehri temsil eden şahıslandırma figürler de yer alır.

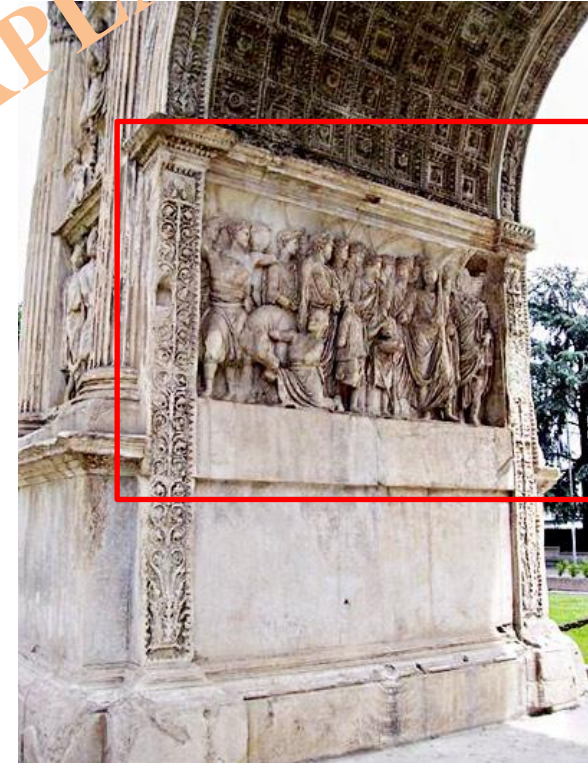
-İmparatorun sosyal devlet politikasıyla ilgili olarak fakirler, fakir aile çocuklarına devletçe yapılan yardımlar konu edilmiştir.

-Kompozisyonda yardım ve desteklerin başka şehirlerde de yapıldığını başı sur ve burç motifli taşlar taşıyan kadın figürleri ile gösterilmiştir.

*İmparatorun *pietas* yani muhafazakar, tanrılara karşı sorumluluk taşıyan ve fakir halka yardım eden propagandası yapılmıştır.

Benevent Zafer Takı. Kurban sahnesi

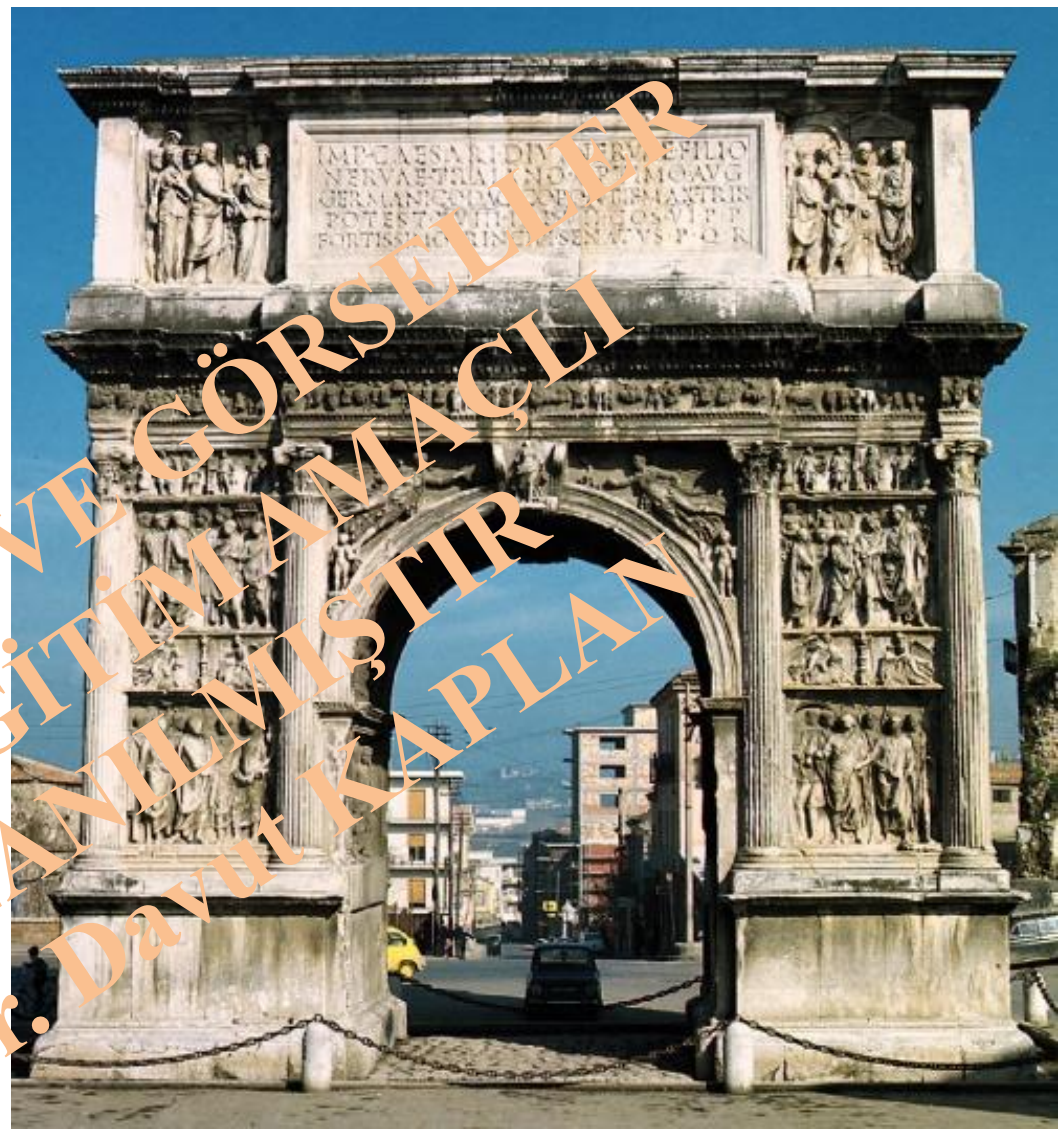

*Benevent Zafer Takı:

*Geniş Yüzlerdeki Kabartmalar:

-Geniş yüzlerdeki kabartmalar Traianus'un Roma'da, İtalya'da ve eyaletlerdeki sosyal eylemlerini anlatır:

- Dacia ve Germania seferleri,
- karşılalmalar (**Adventus**),
- koloni kuruluşları,
- Ostia limanının inşaatı,
- değişik heyetlerin kabulü,
- Roma'da yaptığı zafer töreni,
- Gıda yardım teşkilatının kurulması,
- İmparatorluğun güvenliğinin sağlanması için barbarlara yapılan antlaşmalar,
- Dacalı tanrıların kabulü,
- Yenilmiş Dacia'ya diz çöktürülmesi v.b.

Benevent Zafer Takı

* Benevent Zafer Takı:

* Anlaşma sahnesi (Yıldırım demeti alırken)

-Başka benzer kabartmalarda ise Traian'ın diğer komşu milletlerle yaptığı anlaşmalar konu edilmiştir.

Benevent Zafer Takı. Traian ve genç Hadrian

*Adamklissi'deki (Dacia) Traianus Zafer

Anıtı:

*Amaç:

-Adamklissi'deki zafer anıtı Traianus döneminde eyaletlerde yapılmış en ilgi çekici anıttır.

-Roma'daki Traianus sütunu gibi, imparatorun Daclara karşı zaferini savaş alanında kutlamak için dikilmiştir.

Adamklissi'deki (Dacia) Traianus Zafer Anıtı

*Adamklissi'deki (Dacia) Traianus Zafer Anıtı:

Anıtı:

*Metoplar:

-Metoplardan birinde zırhlı Roma askeri, ağaçtaki giysisiz bir Dac okçuya saldırmaktadır.

-Bir ikinci çıplak Dac, kellesi uçurulmuş olarak askerin ayakları altına uzanır.

-Metoplar basit ancak çok güçlü bir mesaj verirler; Romalıların hepsi güçlüdür ve eşit boyda ve hatta kahraman insanlar olarak betimlenen barbarları alt ederler.

-Dac savaşçılar Traianus Sütunu'nün askiler gibi genellikle çıplak Hellen kahramanları gibi betimlenir.

Adamklissi'deki (Dacia)
Traianus Zafer Anıtı
Roma askeri ve Dac okçu

Adamklissi'deki (Dacia)
Traianus Zafer Anıtı
Romalı zırhlı süvari

Adamklissi'deki (Dacia)
Traianus Zafer Anıtı
Dac Ailelerinin sürgün edilmesi

